

13. 12. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Soudce není pánbůh

S doyenem českého soudnictví Bernátem o čtyřiceti letech života v justici a dvou rozsudcích smrti

Skóre: 0.95

Název zdroje: Mladá fronta Dnes

Datum vydání: 13.12.2007

Nadpis: Soudce není pánbůh

Strana: 11

Pořadí: 1

Mutace: Celostátní

Rubrika: Publicistika

Autor: TOMÁŠ MÁLEK, ČENĚK TŘEČEK

Ročník: 18

Číslo: 290

Náklad: 303628

Oblast: Celostátní deníky

Zpracováno: 13.12.2007 06:33

Identifikace: DCMF20071213020036 cz

kauzy (17x), trestu (4x), kauze (4x), právo (3x), trest (3x), soud (3x), trestné činnosti (3x), justice (2x), Advokát (2x), rozsudku (2x), odsoudil (2x), činu (2x), soudu (2x), soudci (2x), zákony (2x), Nejvyššího soudu (2x), Vrchního soudu (2x),
Klíčová slova: válečné právo, soudů, obžalovaných, kauze soudce, kauza, ministr spravedlnosti, ministra spravedlnosti, vojenského soudnictví, soudců, obžalované, justici, rozsudky, amnestie, Odsouzený, soudcovská, soudnictví, soudce, obžalovaný, soudcem

S doyenem českého soudnictví Bernátem o čtyřiceti letech života v justici a dvou rozsudcích smrti

Živě mává rukama, má zvučný hlas, při rozhovoru neustále klepe pravou nohou. Seznamte se: Jiří Bernát, nejstarší soudce v Česku. Muž, který na popraviště poslal dva vrahy, odsoudil špičky komunistické Státní bezpečnosti a s ostatními soudci se občas dostane do křížku.

* Předáváte kolegovi proces se soudcem Berkou. Jaké to je mít proti sobě člověka s titulem JUDr.?

Soudit soudce není příliš radostná záležitost. Vrhá to nepříznivé světlo na justici. Ale beru to profesionálně. Mám před sebou člověka, který je obviněn ze závažné trestné činnosti.

* Tomuto případu se říká kauza konkurzní mafie. Policie na něm pracovala od roku 2003 až do loňska. Nebál jste se, na závěr své kariéry, ujmout se takové kauzy?

Vůbec jsem nepředpokládal, že by to mohlo doputovat až do Tábora a potažmo ke mně. Ale vyšlo to tak. Bylo to podle rozvrhu práce tábořského soudu.

* Měl jste vůbec šanci případ vyřešit, když vaše "povolení soudit" platí jen do konce prosince 2007?

Zpočátku se zdálo, že ano. Ale pak do toho vstoupily další faktory. Případ už nedokončím, což je mi líto.

* Co si myslíte o soudci Berkovi?

Je to vzdělaný a inteligentní muž. Citlivý, má rád svou rodinu. Kvůli tomu, že jej zatkli jako prvního, je ikonou celé kauzy, což podle mě špatně snáší.

* Jste pověstný tím, že na závěr procesu pronášíte ponaučení do života. Měl jste ponaučení připravené i pro soudce Berku a jeho kolegy?

Ne, protože tento případ nedokončím. Ale snažil jsem se, aby to byl férový proces. Přitom vím, že důkazní materiál není kompletní. Jsou tam momenty, které by měly být doobjasněny.

* Vy hodně dáte na intuici. Je podle vás pro soudce důležitá?

Je. Při výslechu sice musíte dopředu tušit, kam budete směřovat, ale důležité jsou i okamžité nápady.

* Můžete být konkrétní?

Část otázek si můžete připravit dopředu, na základě důkazního materiálu. Ale občas se musíte ptát dál. U doktora Větrovce (další obžalovaný v kauze soudce Berky - pozn. red.) mě zaujal jeho obrovský akční rádius: byl prorektorem školy, začal pracovat v Národním bezpečnostním úřadu, podnikal, byl činný v redakci konkurzních novin a teď ještě k tomu studuje. Navíc spoustu času protelefonoval.

* Protelefonoval?

Máme nahrávky hovorů, které trvají třeba čtyřicet pět minut. Když jsem se na to podíval, tak jsem zjistil, že Větrovec pořád někam jezdil a s někým telefonoval. Říkal jsem mu, že člověk musí přece žít i jinak. Někdy se mohou moje otázky zdát otažité, ale přes ně navážeme kontakt a můžeme se dostat i k jádru věci.

* Zvenku to vypadá, že se ta kauza táhne až příliš dlouho. Má soudce možnost proces urychlit?

Když jsem případ přebíral, tak mi někdo řekl: "Jo, hochu, to budeš studovat rok, ne-li rok a půl." Po třech měsících jsem ale nařídil předběžné projednání obžaloby ve veřejném zasedání. Vlastní jednání moc neurychlíte. Každý důkaz musí dostat svůj prostor. V kauze Berka jsou stovky svazků písemností. Řada z nich musí být u soudu přečtena a je třeba se ptát, co k tomu kdo říká. Máme také desítky CD s odposlechy. To nemůžete odbýt.

* Co vás ještě brzdí?

Svědci. Když už jsem sehnal k telefonu posledního ředitele Union banky, tak mi vysvětloval, že pořád cestuje, že má jednání v Izraeli. Pak vám nezbývá než najít nějaký termín, který i jemu vyhovuje.

* Jsou ti lidé překvapeni, že jim telefonuje soudce?

Některé lidi to občas zaskočí a pak řeknou: "Pane doktore, to víte, že přijedu."

* Tak kdy kauza Berka skončí?

Myslím, že v Táboře by mohl být proces ukončen v roce 2008.

Odposlechy nesmějí unikat

* Narazil jste na policejní odposlechy. Jsou podle vás v Česku zneužívané?

Až na výjimky to není takový důkaz, jak si lidé myslí. Ty hovory jsou většinou o ničem: vykládají, co kdo měl s jakou ženskou nebo o tom, jak se doma hádají. Někdy se až musíte usmát tomu, jak lidé mluví. Souzeným v kauze Berka jsem říkal: "Vážení, vždyť vy se tam oslovujete vole, vole. Je to samý vulgarismus. Proč? Vždyť mně je to trapné. Vážený prorektor vysoké školy a vyjadřuje se jak puberták."

* A zneužívají se policejní odposlechy, nebo ne?

Neměly by se zveřejňovat, dokud nezazní u soudu. Takové úniky obžalované před veřejností odsuzují předem. Někdy nahrávky obsahují citlivé údaje o rodinách či dětech souzených lidí.

* Takže policie by se odposlechů neměla zříkat, ale zároveň by mělo být jisté, že neutečou na veřejnost?

Ano. Tak se to dá říct.

* Česká justice je v současnosti hodně kritizovaná. Co si myslíte, že jí chybí?

Všichni soudci se po roce 1990 měli naučit mluvit s médii. Je přece trapné, když soudce před redaktorem skrčí hlavu a snaží se zmizet. Soudnictví si tak vytvořilo špatnou image. Doktor Motejl jako ministr spravedlnosti sice tvrdil, že za soudce mluví zdůvodnění rozsudku, ale to není tak jisté. Soudce musí umět rozhodnutí vysvětlit "lidským jazykem" i za cenu, že to bude zkratkovitě.

* A co postavení soudců? Mělo by se změnit?

Soudci se musí začít jinak chovat. Někdy a jen u někoho chování vypadá jako podle hesla: "Já jsem soudce a kdo je víc." Soudce musí zůstat nezávislý, a to v zájmu ochrany lidí. Jde ale o to, jak tu nezávislost má vnímat člověk v taláru. Pokud to vidí tak, že je vyčleněn ze společnosti, že je dokonce nad ní, tak to není v pořádku. Tak soudce uvažovat nesmí.

* Je v pořádku, že nelze odvolat šéfy soudů, jak upozorňuje ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil?

Každý musí být odvolatelný. Není to totiž jen soudcovská, ale zároveň i manažerská pozice. Když někdo vede soud špatně, musí existovat způsob, jak jej funkce zbavit. Tím není dotčen jako soudce a podle mého názoru tím není dotčena ani jeho soudcovská nezávislost. Já jsem v tom někdy i s kolegy na štíru, ale trvám na tom, že soudce se nemůže vymykat společenské kontrole.

* A ještě něco dalšího?

U soudu někdo prohraje a někdo vyhraje. Z úst soudce musí ale zaznít lidské slovo. I ten, kdo prohrál, by měl ucítit takové nějaké pohlazení po hlavě. On to sice třeba nepřijme hned, ale po čase mu dojde, že s ním bylo jednáno slušně.

* Nařídil jste rekonstrukci v případě smrti Tibora Danihela, kterého skupina skinů zahnila v roce 1993 do Otavy v Písku a on utonul. To nebyl úplně standardní postup...

... to ne. Ta věc ke mně doputovala z Nejvyššího soudu. V Písku jsem žil a znal jsem to tam. Když jsem si v dokumentech přečetl, že Otava je u ostrova ke stadionu široká třicet metrů a je mělká, tak jsem věděl, že to není pravda. Museli jsme si to ujasnit. Proto ta rekonstrukce.

* Co se u Otavy dělo? A pomohlo to vyřešit případ?

Nejdřív jsme změřili šířku řeky a další údaje. V době neštěstí tam trénovali vodáci. Trenér i jeho kluci tam museli znovu nastoupit. Stejně jako svědkyně, které události u řeky pozorovaly. Nakonec do vody vlezl potápěč, měřil hloubku. Vše, obraz i zvuk, snímala kamera. Najednou jeden z obžalovaných řekl: "Tehdy v řece tolik vody nebylo." Celou dobu přitom tvrdil, že tam vůbec nebyl. Advokát jen zařval mlč, ale už to bylo nahané.

* Naznačil jste, že policie v Danihelově případě chybovala.

Vyslýchal jsem policistu, který v civilu monitoroval pochod skinheadů Pískem. Přitom patřil ke kamarádům těch holohlavých chlapců. Myslím, že v jeho chování sehrála roli falešná solidarita. Také ohledání místa činu měli policisté udělat pečlivěji.

* Po sametové revoluci jste soudil i špičky StB, například jejího posledního velitele generála Alojze Lorence. Myslíte, že měly v listopadu 1989 ještě vůli k moci?

Lorenc se snažil soud přesvědčit, že StB vlastně zabránila krveprolití, když nepoužila plány proti disidentům, když nezatýkala a nestavěla koncentrační tábory. Podle mě už ale špičky režimu ani tajná policie neměly sílu zasáhnout: Gorbačov a odpor většiny lidí v této zemi jim vzal vítr z plachet.

* Co jste "provedl", že vás po roce 1968 na čas odstavili?

Myslel jsem si na další vzdělání, na kandidaturu. Ale nedali mi šanci, protože jsem v šedesátém osmém žádal reformy vojenského soudnictví. Jezdil jsem pak po útvarech a přednášel vojákům válečné právo. Měl jsem i přednášku těsně po 17. listopadu, když vojenská kontrarozvědka přivezla film s vlastní verzí události na Národní třídě. Řekl jsem jim, že děti se nemají bít. Pochyboval jsem, že by většina vojáků byla ochotná zasáhnout proti demonstrantům. Většina lidí chtěla změnu.

* Jak na vás Lorenc působil?

Rozhodně to nebyl zlomený muž. Dobře mluvil, dobře znal zákony z té doby. Hájil se, že jen plnil rozkazy, žádnou vinu neuznal. Ale přitom sám politickým špičkám navrhoval, jak postupovat proti disidentům.

* A co "mrtvý student Šmíd" z Národní třídy alias Ludvík Zifčák, kterého jste také soudil?

Do jisté míry ho StB využila. Byl to agent provokatér, pro kterého "vyrobili" falešnou identitu vysokoškolského studenta z Ostravy. Přitom StB musela přinutit třeba ředitele škol, aby se podíleli na padělání úředních dokumentů.

* Tehdy před vámi stál jako svědek i tehdejší prezident Václav Havel...

Když jsem Havla vyslýchal, tak ve velké jednací síni Vrchního soudu v Praze seděla snad stovka

fotoreportérů a pořád cvakali fotoaparáty. Na konci se fotografové ptali, proč jsem ho nevzal k sobě a neprohlédl mu občanský průkaz, že by si to rádi vyfotili. Ale to by byl trapas, to jsem nechtěl.

* Soudil jste mediálně známé kauzy i brutální vrahy. Vyhrožoval vám někdo?

V síni ojediněle zazněly výkřiky. Anonymů jsem dostal dost. Hrozili mi, že mě pověsí.

* Chránila vás někdy policie?

To ne. Jen jednou kdosi vyhrožoval mému synovi. Na žádost ministra spravedlnosti se tím zabývalo ministerstvo vnitra, ale já jsem o ochranu nikdy nežádal. Nemohl bych být soudcem, kdybych se bál. Nemohl bych nezávisle rozhodovat.

Dva rozsudky smrti

* Máte pověst přísného soudce. Vynesl jste dva rozsudky smrti. Můžete popsat první případ?

Mladý voják ze Slovenska si na dovolené vyrazil na zábavu. Cestou narazil na starší ženu, matku šesti dětí, která pásala krávy nedaleko svého domu. Voják ji přepadl, celou svlékl, znásilnil. Pak jí rozbil obličej kameny, a navíc ji na celém těle pobodal a pořezal. Měla devatenáct ran, i na prsou i na ohanbí. Vrah se umyl, převlékl se a vyrazil na zábavu. Tam se začal chovat divně. Lidé si všimli, že má poškrábané ruce, a chytili jej. Byl to otřesný případ.

* A ten druhý?

Opilý důstojník v noci přepadl dozorčího v kasárnách, důkladně se ozbrojil, začal běhat po ložnicích vojáků a střílel. Dva zabil a další zranil. Zaútočil i na jednotku, kterou proti němu zavolali. Naštěstí se netrefil a padl vyčerpáním. Díky tomu jej chytili.

* Byl jste u jeho popravky...

Exekuce se konala v popravčí místnosti na Pankráci. Museli tam být tři mistři popravčí, lékař, soudce i prokurátor. Když jsem sešel dolů, minul jsem rakev a uvědomil si, že se tam popravovali i nevinní lidé, tak mi nebylo příjemně. Odsouzený se uškrtil na oprátce vahou svého těla, když se pod ním otevřelo propadlo. Lékař mi vysvětlil, že hned upadl do bezvědomí. Ale jeho srdce ještě bilo. Čekali jsme asi jedenáct minut, než jej úředně prohlásil za mrtvého.

* Co si myslíte o trestu smrti?

Dívám se na něj jako na úřední mord. Nejsem si jistý, jestli máme právo brát člověku život. Vždyť jsme jej člověku nedali...

* Takže souhlasíte se zrušením trestu smrti?

Ano, souhlasím. Ale kdyby došlo k velkým teroristickým útokům, tak by se o jeho obnovení mělo uvažovat. Když činy člověka příliš ohrožují společnost, tak nezbyvá nic jiného než se takové osoby zbavit.

* Napadá mě: není nakonec doživotí krutější než trest smrti?

Nemyslím si. S doživotím máte naději. Po dvaceti letech může odsouzený požádat o propuštění. Nyní

se mluví o tom, že by se lhůta prodloužila na třicet let. Byly tady i velké amnestie, i když s těmi současný prezident šetří. Když dostanete doživotí v padesáti, tak je to definitivní...

Zvukový záznam a nekrácený rozhovor najdete na www.idnes.cz/bernat

Foto popis: O TRESTU SMRTI. "Je to jen úřední mord, ale za velké teroristické útoky by byl zasloužený."

Foto popis: O KAUZE SOUDCE BERKY. "Případ obnášel vyslechnout desítky CD s odposlechy a přečíst stovky svazků písemností."

Foto popis: O ČESKÉ JUSTICI. "Je trapné, že se část soudců dosud nenaučila mluvit s médii. Naše profese má kvůli tomu špatnou image."

Foto Autor - 3x Foto - MAFA - LADISLAV NĚMEC

O autorovi: TOMÁŠ MÁLEK, ČENĚK TŘEČEK, redaktori MF DNES a iDNES.cz

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz